

Avgifter inom äldreomsorgen

Tillämpningsanvisningar för avgifter inom

- Hemtjänst
- Dagverksamhet
- Särskilt boende
- Hemsjukvård

Innehåll	
Inledning.....	5
Definitioner	5
Grunderna för avgiftsuttag	5
Avgiftstaxa	5
Högekostnadsskydd	6
Förbehållsbelopp (hyra + minimibelopp).....	6
Minimibelopp	6
Sänkning av minimibelopp	7
Höjning av minimibelopp	7
Avgiftsutrymme.....	7
Bostadskostnad	8
Reduceringsordning	8
Beräkning utifrån familjeförhållanden	8
Båda parter bor i ordinärt boende	8
Ena parten bor vid särskilt boende	9
Båda bor vid särskilt boende	9
Flera hushåll i samma bostad.....	9
Medboende och kvarboende i särskilt boende	9
Avgifter	9
Jämkning av avgift	9
Ensamståendes flytt till särskilt boende	9
När den ena av två makar flyttar till särskilt boende.....	10
Uppgiftslämning	10
Avgiftsbeslut och överklagning	10
Fakturering	11
Frånvaroavdrag	11
Service och omvårdnad.....	11
Avgiftsfria insatser inom äldreomsorgen	11

Inledning

Tillämpningsanvisningarnas syfte är att beskriva de olika delarna för avgiftsuttag för insatser beviljade enligt socialtjänstlagen (SOL) och hemsjukvård (HSL).

Anvisningarna revideras årligen med stöd av Socialstyrelsens meddelandeblad: *Uppgifter för beräkning av avgifter för äldre- och handikappomsorgen* som utges årligen. Avgiften för hemtjänstinsatser revideras årligen utifrån det prisbasbelopp som årligen fastställs av regeringen.

Definitioner¹

Hemtjänst - bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande

Dagverksamhet – bistånd för de som har behov av social samvaro eller har en anhörig som har behov av avlösning

Särskilt boende - boende som tillhandahåller bostäder eller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och omsorg för äldre personer med behov av särskilt stöd

Hemsjukvård - hälso- och sjukvård när den ges i patients bostad eller motsvarande och som är sammanhängande över tid

Hemsjukvårdsbesök - vårdkontakt inom hemsjukvård som innebär personligt möte mellan patient och hälso- och sjukvårdspersonal

Öppenvård - hälso- och sjukvård när den ges till patient vars tillstånd medger att aktuell vårdinsats förväntas kunna avslutas inom ett begränsat antal timmar. Kan ske på mottagning eller i hem. Kan vara planerat eller oplanerat

Hembesök - (inom hälso- och sjukvård) öppenvårdsbesök i patients bostad eller motsvarande. Skiljs från hemsjukvårdsbesök som hänförs till hemsjukvård

Grunderna för avgiftsuttag

Avgifterna fastställs med stöd av 8 kap SoL, 17 kap 8 § HSL samt kommunallagen 2 kap. 6 § (självkostnadsprincipen) samt 2 kap. 3 § (likställighetsprincipen).

Avgiftstaxa

Kommunfullmäktige beslutar om kommunens avgift för insatser inom vård- och

¹ Socialstyrelsens termbank

omsorg. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnad.

Högekostnadsskydd

Högekostnadsskyddet innebär en högsta avgift för hemtjänst (i såväl ordinärt som särskilt boende), dagverksamhet samt avgifter som avses i 17 kap 8 § Hälso- och Sjukvårdslagen (2017:30).

Avgiften anges som del i prisbasbeloppet och förändras därmed varje år. Den högsta avgiften beräknas enligt följande: 0,5392 gånger prisbasbeloppet/12 månader.

Förbehållsbelopp (hyra + minimibelopp)

Förbehållsbelopp är det belopp den enskilde har rätt att behålla innan avgiften tas ut.

Kommunen ska bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnadskostnader med ledning av ett lagstadgat minimibelopp som revideras årligen. Boendekostnaden ska beräknas för sig och läggas till minimibeloppet.

Minimibelopp

Minimibeloppet skall täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, hygien, dagstidningar, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, fritid, möbler, husgeråd och läkemedel. Minimibeloppet justeras årligen utifrån aktuellt prisbasbelopp och Konsumentverkets beräkningar.

Minimibeloppet ska som grund utgöra 1/12 av:

Ensamstående 65 år eller äldre	135,46% av prisbasbeloppet
Makar och sambor 65 år eller äldre	114,46 % av prisbasbeloppet vardera
Ensamstående 19–64 år	149,01% av prisbasbeloppet
Makar och sambor 19 - 64 år	125,91 % av prisbasbeloppet vardera

Det bör observeras att reglerna om minimibelopp inte innebär att kommunen har skyldighet att betala ut medel till en omsorgstagare för att han eller hon ska kunna uppnå den i lagen angivna nivån för minimibeloppet.

Sänkning av minimibelopp

Om den enskilde inte har en kostnad för en post som ingår i minimibeloppet ska minimibeloppet minskas med motsvarande summa. Det kan vara en kostnad som ingår i avgiften för hemtjänst eller dagverksamhet. Det kan även vara kostnader som ingår i hyran eller om posten tillhandahålls kostnadsfritt av kommunen tex:

- Förbrukningsartiklar som ingår
- Om el ingår i hyran
- Kostnader för möbler, hemutrustning, sänglinne, tidning etc

Konsumentverkets beräkningar ska användas vid beräkning av sänkt minimibelopp. Sänkning av minimibeloppet får inte göras för den del som beräknas för hälso- och sjukvård i minimibeloppet om personen har fri hälso- och sjukvård inom öppenvården (85 år eller äldre).

Höjning av minimibelopp

Om den enskilde på grund av särskilda omständigheter har behov av ytterligare medel kan minimibeloppet fastställas till en högre nivå. Behovet ska vara av varaktig karaktär och avse belopp om minst 200 kronor per månad. Med varaktig karaktär menas att kostnaden skall vara regelbundet återkommande under större delen av ett år- minst åtta månader. Det kan vara:

- underhållskostnader för minderåriga barn
- arbetsresor
- kostnad för god man eller förvaltare

Höjning görs inte vid eventuell utmätning av Kronofogdemyndigheten.

Höjning av minimibelopp för matkostnader

Om en person har biståndsbedömd matdistribution (abonnemang) eller måltid vid dagverksamhet ska kostnaderna för detta beräknas och minimibeloppet höjas utifrån Konsumentverkets beräkningar för livsmedel. Den köpta måltiden anses då vara huvudmål. Höjningen utgörs som bas av skillnaden mellan kommunens avgiftsuttag och Konsumentverkets beräkningar för livsmedel. Höjningen revideras årligen utifrån Konsumentverkets beräkningar.

De omsorgstagare som har biståndsbedömd matdistribution, men endast nyttjar det vid enstaka tillfällen, ges inget tillägg för fördyrade matkostnader eftersom behovet då inte anses som varaktigt.

Avgiftsutrymme

Avgiftsutrymmet fastställs på individnivå. Den enskildes avgiftsutrymme räknas ut genom att dra ifrån förbehållsbeloppet (minimibeloppet och boendekostnaden) från inkomsterna. Kommunens avgiftsuttag får inte överstiga den enskildes avgiftsutrymme.

Om avgiftsutrymmet är lågt reduceras avgiften för att säkerställa brukarens levnadskostnader. I vissa fall är avgiftsutrymmet så lågt att avgiften blir noll kronor. Reglerna reglerar inte den enskildes avgift för mat från kommunen. Reglerna innebär inte att kommunen ska betala ut medel till den enskilde för att denne ska uppnå nivån för förbehållsbelopp.

Som inkomst räknas: inkomstpension, premiepension, garantipension, äldreförsörjningsstöd, tilläggspension, efterlevandepension, arbetsskadelivränta, bostadstillägg för pensionärer, särskilt bostadstillägg, bostadstillägg.

Dessutom räknas följande som inkomst: tjänstepension, provat pensionsförsäkring, skattepliktig utlandspension, inkomst av näringsverksamhet, inkomst av tjänst/a-kassa, studiebidrag, ränta/utdelning av kapital, skattepliktig livränta, inkomst av uthyrning av privatbostad

Bostadskostnad

Bostadskostnaden består av hyra/månadsavgift för lägenhet. Viss del av räntekostnaden (70%) för bostadslån räknas som bostadskostnad. Eventuell kostnad för bostadens uppvärmning och varmvatten utöver hyra eller avgift får medräknas, däremot inte hushållsel (ingår i minimibeloppet).

Om man bor i eget småhus får man i bostadskostnaden medräkna viss del av räntekostnad (70%) och tomträttsavgäld samt fastighetsavgift. Beräkning av uppvärmning och driftkostnader görs enligt Pensionsmyndighetens schablonbelopp.

Bostadskostnaden delas med det antal vuxna personer som delar hushåll.

Reduceringsordning

När avgiften blir högre än den enskildes avgiftsutrymmet, sker reduktion i följande ordning:

1. Trygghetslarm
2. Hemtjänst
3. Omvårdnad särskilt boende
4. Hemsjukvård
5. Omvårdnad korttidsboende

Beräkning utifrån familjeförhållanden

Båda parter bor i ordinärt boende

Om man är gift läggs bådask inkomst ihop och delas sedan på hälften inför avgiftsberäkningen. Vid samboförhållanden räknas endast enskildes egna inkomst. Oavsett om man är gift eller sammanboende delas boendekostnaden lika.

Ena parten bor i särskilt boende

När den ene av två makar flyttar permanent till bostad i särskild boendeform gäller att var och en räknas som ensamstående vad gäller förbehållsbelopp, bostadskostnad, bostadstillägg för pensionärer. Däremot sammanräknas pensionen (inkomsterna) i enlighet med äktenskapsbalken.

Båda bor i särskilt boende

Om båda bor i särskilt boende läggs bådas inkomst samman och delas vid beräkning av avgift. Förbehållsbeloppet för sammanlevande används.

Om båda har var sin lägenhet i särskilt boende räknas de som ensamstående.

Flera hushåll i samma bostad

Om flera hushåll delar på en bostad ska hyran fördelas på antalet vuxna boende i bostaden.

Medboende och kvarboende i särskilt boende

Avgifter

Den som är medboende/kvarboende **utan egna biståndsinsatser** omfattas inte av avgiftsreglerna i 8 kap. SoL.

Om den medboende/kvarboende har beviljade hemtjänstinsatser omfattas hen av avgiftsreglerna enligt sitt eget biståndsbeslut. Avgifterna ska då tas ut enligt bestämmelserna i 8 kap. SoL. Det innebär att reglerna om beräkning av avgiftsunderlag, förbehållsbelopp och högkostnadsskydd gäller såväl för den biståndsberättigade som för den medboende som har ett eget beslut om bistånd i form av hemtjänst.

Minimibelopp vid medboende

I de fall där parterna, vid medboende, delar bostad räknas de som sammanboende. Om makarna har var sin bostad i samma hus räknas parterna som ensamstående.

Jämkning av avgift

Ensamståendes flytt till särskilt boende

Vid ensamståendes flytt till bostad i särskild boendeform ska brukaren beredas ekonomisk möjlighet att avveckla sin tidigare bostad. Avvecklingstiden får uppgå till högst tre månader.

Under den tiden avräknas de faktiska bostadskostnaderna för båda bostäderna mot nettoinkomsterna.

För att hänsyn ska tas till dubbla boendekostnader ska ansökan lämnas inom en månad från det att brukaren flyttade till särskilt boende. I de fall brukarens högkostnadsskydd blir negativt sedan bostadskostnader och förbehållsbelopp avräknats från nettoinkomsterna sker dock ingen jämkning av hyresavgiften eller kostavgiften i det särskilda boendet.

När den ena av två makar flyttar till särskilt boende

När den ene av två makar flyttar permanent till en bostad i särskild boendeform ska deras nettoinkomster sammanräknas och därefter delas lika vid avgiftsberäkningen. För var och en avräknas de faktiska bostadskostnaderna för respektive bostad och var och en ska garanteras det förbehållsbelopp som gäller för ensamstående.

Tudelningsprincipen används i de fall makarna gynnas i avgiftshänseende, dvs. i regel när maken med den högsta inkomsten flyttar till den särskilda boendeformen. Detta gäller även om den som bor hemma och har hemtjänst har den högsta inkomsten. I annat fall bestäms avgifterna efter de inkomster makarna har var för sig.

Uppgiftslämning

Den enskilde ska inkomma med inkomstuppgifter inom 30 dagar för att eventuell avgiftsreducering ska ske från avgiftsbeslutsdatum. Om denne inte lämnar inkomstuppgifter till kommunen för fastställande av avgift, debiterar kommunen enligt taxa utan reduktion.

Den enskilde är skyldig att anmäla sådana förändrade inkomst-, förmögenhets- och bostadsförhållanden som kan medföra ändring av avgift. Hen ska då erhålla nytt avgiftsbeslut.

Avgiftsbeslut och överklagning

Innan avgiften debiteras ska den enskilde få ett avgiftsbeslut. Därefter ska den enskilde erhålla nytt avgiftsbeslut vid förändring av insatser eller ekonomi som påverkar avgiften.

Avgiftsbeslutet kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Förvaltningen ska bistå den enskilde vid överklagan. Överklagan ska ske inom tre veckor.

Fakturering

Avgiften debiteras i efterskott och ska betalas den sista nästkommande månad.

För påminnelser och krav gäller kommunens regler:

- Påminnelse skickas ca 5 dagar efter fakturans förfallodag, (kan så klart variera, men tidigast 5 dagar efter förfallodagen)
- Inkassokrav skickas mellan 13–15 dagar efter påminnelsen,
- Inkassoavgiften debiteras på inkassokravet som skickas enligt ovan.

Frånvaroavdrag

Service och omvårdnad

- För trygghetslarm görs inget avdrag vid frånvaro, oavsett längd.
- För service och omvårdnadsinsatser görs avdrag från och med frånvarodag åtta (8). Avdrag görs med 1/30 del per dag.

Måltider

- Vid sjukhusvistelse görs avdrag för måltidsabonnemang med 1/30 per dag från dag 1 efter frånvaro till och med dag för hemkomst.
- Vid egen tillfällig avsägelse av måltider ska avbeställning göras minst tre vardagar i förväg för att avdrag ska göras.

Avgiftsfria insatser inom äldreomsorgen

- Uppsökande förebyggande hembesök
- Icke biståndsprövad avlösning upp till 25 timmar
- När legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal är konsult i patientens hem för andra personalkategorier såsom vid utprovning av hjälpmedel för personalens arbetsmiljö eller för att instruera personal hur de ska använda sjukvårdsmaterial eller hjälpmedel samt vid insatsplanering i ordinärt boende.
- Insats hos patient som är inskriven i palliativ vård.
- Natttillsyn via trygghetsskapande teknik